УДК 378.147:004:316.77:316.722(477+430)

DOI: https://doi.org/10.35774/gsip2026.01.234

Катерина КРАВЧЕНКО
кандидат педагогічних наук
викладач кафедри професійної освіти
та технологій за профілями
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м. Умань, Україна
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-9914-4765

РОЗВИТОК МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ БАКАЛАВРІВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ ТА НІМЕЧЧИНІ

Анотація. У статті теоретично обґрунтовано та здійснено порівняльний аналіз особливостей розвитку міжкультурної комунікації бакалаврів цифрових технологій в Україні та Німеччині в умовах глобалізації професійної діяльності, зростання міжнародних проєктів і поширення розподілених цифрових команд. Показано, що міжкультурна комунікація для майбутніх фахівців цифрової сфери є базовою умовою ефективної професійної взаємодії в мультикультурному середовищі, а не додатковою «м'якою навичкою». Проаналізовано сучасні наукові підходи до трактування міжкультурної комунікації як міждисциплінарного феномену та узагальнено дослідження, які акцентують на цифрових і дистанційних форматах міжнародної співпраці (онлайн-дебати, «інтернаціоналізація на відстані», гібридні студентські обміни), а також на значущості рефлексії, емпатії й толерантності в міжкультурній взаємодії. Визначено, що в Україні формування міжкультурної комунікації нормативно задекларовано у стандартах вищої освіти, проте, практично реалізується переважно фрагментарно – через мовну підготовку, окремі гуманітарні дисципліни та опосередковано в межах командної проєктної роботи. Натомість у Німеччині розвиток міжкультурної комунікації має більш системний і практико-орієнтований характер, опирається на рамку кваліфікацій DQR та реалізується через інтеграцію міжкультурного компонента у професійні модулі, міжнародні програми, проєктне навчання і рефлексивні практики. Зроблено висновок про доцільність використання німецького досвіду для вдосконалення української підготовки бакалаврів цифрових технологій шляхом посилення інтегрованих, практичних та рефлексивних підходів, а

© Катерина Кравченко, 2026

також розширення можливостей міжнародної (зокрема віртуальної) взаємодії студентів.

Ключові слова: бакалаври цифрових технологій, міжкультурні комунікації, культура, готовність, порівняльний аналіз, Україна, Німеччина.

Kateryna KRAVCHENKO
PhD in Pedagogical Sciences
Lecturer at the Department of Vocational Education
and Technologies by Specializations
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
Uman, Ukraine
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-9914-4765

DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL COMMUNICATION OF BACHELOR'S STUDENTS IN DIGITAL TECHNOLOGIES IN UKRAINE AND GERMANY

Abstract. The article provides a theoretical substantiation and a comparative analysis of the peculiarities of developing intercultural communication among bachelor's students in digital technologies in Ukraine and Germany under conditions of professional globalization, the growth of international projects, and the spread of distributed digital teams. It is demonstrated that intercultural communication for future digital technology specialists is not an additional «soft skill» but a fundamental prerequisite for effective professional interaction in a multicultural environment. The study analyzes contemporary scientific approaches to interpreting intercultural communication as an interdisciplinary phenomenon and summarizes research emphasizing digital and distance formats of international cooperation (online debates, «internationalization at a distance,» hybrid student exchanges), as well as the significance of reflection, empathy, and tolerance in intercultural interaction.

It is determined that in Ukraine the formation of intercultural communication is normatively declared in higher education standards; however, in practice it is implemented mainly in a fragmented manner—through language training, individual humanities courses, and indirectly within team-based project work. In contrast, in Germany the development of intercultural communication is more systematic and practice-oriented, based on the DQR qualifications framework, and implemented through the integration of intercultural components into professional modules, international programs, project-based learning, and reflective practices. The article concludes that the German experience is expedient for improving the Ukrainian

system of training bachelor's students in digital technologies by strengthening integrated, practical, and reflective approaches, as well as expanding opportunities for international (including virtual) student interaction.

Keywords: bachelor's students in digital technologies, intercultural communication, culture, readiness, comparative analysis, Ukraine, Germany.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку цифрових технологій характеризується глобалізацією професійної діяльності, зростанням кількості міжнародних проєктів, розподілених команд та транснаціональних цифрових сервісів [Бойчук, 2023]. За цих умов фахівець у галузі цифрових технологій дедалі частіше здійснює професійну комунікацію в багатокультурному середовищі, що вимагає не лише високого рівня фахових знань, а й сформованої готовності до міжкультурної комунікації. Для бакалаврів цифрових технологій міжкультурна комунікація – це не «додаткова м'яка навичка», а базова умова роботи в міжнародних командах (віддалена співпраця, мультикультурні проєкти), участі в академічній мобільності, взаємодії з глобальними ринками/замовниками та розподіленими стейголдерами.

Оскільки організації та бізнес-практики стають все більш глобалізованими, актуалізується важливість міжкультурного розуміння та інтернаціоналізації. Програмні можливості для міжнародної співпраці є одним із засобів сприяння міжкультурному розумінню та розвитку ключових компетентностей, але ці можливості також створюють труднощі [St.Amant, 2021], такі як адаптація педагогічних підходів для культурно та лінгвістично різноманітної аудиторії, орієнтування в різних національних законах щодо обміну навчальними матеріалами та підтримка міжнародних партнерств, незважаючи на логістичні бар'єри (різні часові пояси та інституційні системи).

Для України та Німеччини ця проблема є особливо актуальною з огляду на активну інтеграцію освітніх систем у європейський освітній простір, розвиток академічної мобільності та орієнтацію підготовки бакалаврів на міжнародний ринок праці. У межах компетентнісної парадигми вищої освіти міжкультурна комунікація розглядається як важлива складова загальних і професійних компетентностей [Булава, 2016] майбутніх фахівців цифрових технологій.

В Україні проблема міжкультурної комунікації нормативно закріплена у стандартах вищої освіти, де серед результатів навчання визначено здатність до ефективного спілкування іноземною мовою, роботи в команді, дотримання етичних норм професійної діяльності та толерантного ставлення до культурного різноманіття. Проте практична реалізація цих положень часто має фрагментарний характер і залежить від ініціатив окремих ЗВО та викладачів. Міжкультурна комунікація здебільшого формується опосередковано – за допомогою мовної підготовки або окремих гуманітарних дисциплін. На відміну від України, у Німеччині розвиток міжкультурної комунікації має системний характер і ґрунтується на положеннях національної рамки кваліфікацій (DQR), яка орієнтована на формування професійних, соціальних і особистісних компетентностей. Відтак досвід Німеччини може бути корисним для

вдосконалення української системи підготовки фахівців цифрових технологій шляхом посилення практико-орієнтованих, інтегрованих та рефлексивних підходів до розвитку міжкультурної комунікації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема міжкультурної комунікації в сучасному науковому дискурсі розглядається як міждисциплінарне явище, що поєднує педагогічні, соціологічні, лінгвістичні та комунікативні підходи. Теоретичні засади міжкультурної комунікації як наукової проблеми систематизовано в роботі В. Бойчука (2023), натомість О. Максимович (2017) та Н. Булава (2016) визначають міждисциплінарний характер міжкультурної комунікації. Міжнародні дослідження розширюють розуміння міжкультурної комунікації в умовах цифровізації та глобальної освіти (Д. Дірдорф (D. Deardorff) та В. Хантер (W. Hunter) (2006), Дж. Мартін (J. Martin), Т. Накаяма (T. Nakayama) та Д. Карбаух (D. Carbaugh) (2020). Окремий напрям сучасних досліджень пов'язаний із цифровими та дистанційними форматами міжкультурної взаємодії. Так, закордонні науковці окреслюють можливості використання онлайн-дебатів у середовищі Zoom для розвитку критичного мислення та комунікативних навичок, що має безпосереднє значення для міжкультурної онлайн-комунікації (М. Аарар (M. Aarar) та К. Перез Вальверде (C. Pérez Valverde) (2025)), пропонують концепцію «інтернаціоналізації на відстані» (Дж. Міттелмеєр (J. Mittelmeier) та співавтори (2021)), розглядають розвиток соціоемоційних аспектів міжкультурної комунікації в цифровому та змішаному форматі навчання (Б. Оещлер (B. Oechsler), Ю. Клірі (Y. Cleary) та С. Клосс (S. Closs) (2025)), підкреслено зростаючу роль комунікативних і міжкультурних навичок у підготовці фахівців для цифрового суспільства (А. Білс (A. Bils), Г. Бренд (H. Brand), А. Пеллерт (A. Pellert) (2019), В. Дістел (B. Distel) (2022) та ін.). Загалом аналіз наукових джерел засвідчує, що проблема міжкультурної комунікації активно досліджується в теоретичному та прикладному аспектах. Водночас у вітчизняних дослідженнях недостатньо уваги приділено цілісному порівняльному аналізу розвитку міжкультурної комунікації бакалаврів цифрових технологій в Україні та Німеччині, що зумовлює актуальність подальших наукових пошуків у цьому напрямі.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та порівняльний аналіз особливостей розвитку готовності до міжкультурної комунікації бакалаврів цифрових технологій в Україні та Німеччині.

Виклад основного матеріалу. Міжкультурна комунікація є активною міждисциплінарною галуззю досліджень з середини XX століття, що охоплює антропологію, соціологію, лінгвістику та комунікаційні дослідження [Martin et al., 2020]. Раніше визначення міжкультурної комунікації зосереджувалися на визначенні культурних евристик та типологій (наприклад, виміри культури). Пізніші дослідження визнають, що культура є соціально конструйованою [Agboka, 2012], а міжкультурна комунікація вимагає «рефлексивного усвідомлення Себе та Іншого у перетині кордонів» [Holliday, 2018, С. 6].

Взаємодія та взаємодія з іншими культурами є предметом і основою міжкультурної комунікації. Чи розуміють окремі особи та групи одне одного, залежить від спільних систем символів, визнання світоглядів одне одного, соціально-культурних та естетичних орієнтацій, а також таких чинників, як емпатія та толерантність. Міжкультурна комунікація завжди пов'язана зі специфічними значеннями, які партнери з комунікації надають – свідомим і несвідомим – виразам та поведінці інших [Deardorff, & Hunter, 2006]. Орієнтування в полі напруженості між «локалізмом» та «глобалізмом» вимагає навичок вираження та розуміння символів: розуміння інших культур та способів життя, сприйняття подібностей та відмінностей, а також встановлення з ними зв'язку. Студентам також необхідно рефлексивно розуміти власну культуру, її норми та очікування [Deardorff, & Hunter, 2006]. Міжкультурне розуміння починається, коли студенти досліджують культурну самосвідомість на основі саморефлексії та виходу «за межі власної зони культурного комфорту, чи то через освіту за кордоном, міжкультурні симуляції, чи то через змістовну міжкультурну взаємодію» [Deardorff, & Hunter, 2006, С. 79]. Взаємодіючи з одногрупниками з різним походженням, студенти розвивають вищий рівень толерантності, емпатії та відкритості, характеристики, які є перевагою як особисто, так і професійно, у світі, що дедалі більше глобально пов'язаний.

Протягом останніх двох десятиліть інтернаціоналізація стала значною рушійною силою у світовій вищій освіті, розвиваючись концептуально та практично. Міжнародний вимір навчальної програми пройшов шлях від регіональних досліджень та вивчення іноземних мов до інтеграції міжнародних, глобальних, міжкультурних та порівняльних перспектив у процес викладання/навчання та зміст програми [Максимович, 2017]. Сьогодні інтернаціоналізація є центральною у вищій освіті, впливаючи на соціальну актуальність, якість освіти, престиж, національну конкурентоспроможність та інновації. Вона може бути реалізована різними способами, впливаючи на всі рівні закладу: місію, управління, викладання, навчання, дослідження, зарахування, персонал та досвід студентів.

Центральна місія університетів полягає в підготовці випускників до викликів 21-го століття та дедалі більш взаємопов'язаного глобального суспільства. Така підготовка передбачає розвиток міжкультурних компетентностей, серед яких розуміння культурних норм, співпереживання без етноцентризму, інтерпретацію позицій інших, розуміння культурних відмінностей та визнання власної та інших культур. Хоча багато академічних програм інтегрують міжкультурну комунікацію до навчальної програми, підхід часто полягає в описі теоретичних моделей, які можуть пропагувати «хибну ідею про те, що культура – це набір звичок і рис, які можна засвоїти та використати в ситуаціях міжкультурного спілкування» [Agboka, 2012, С. 169], тоді як більш нюансоване, відкрите та неупереджене розуміння інших є кориснішою компетентністю.

Німеччина стає винятковим перехрестям для студентів з позиції розвитку міжкультурної комунікації, пропонуючи трансформаційні програми в самому

серці найрізноманітнішої культурно країни Європи, де понад 20% населення має міграційне походження, а такі міста, як Берлін, Франкфурт і Мюнхен, є глобальними точками зустрічі, надаючи живі лабораторії для розуміння того, як культура формує людську взаємодію в різних середовищах, від інституцій ЄС та офісів ООН до багатонаціональних корпорацій та програм інтеграції біженців [Mittelmeier et al., 2021]. Завдяки комплексним навчальним програмам, які майстерно поєднують теорію комунікації, культурну антропологію, соціолінгвістику та вирішення конфліктів з практичним навчанням міжкультурним переговорам, управлінню різноманітністю, аналізу невербальної комунікації та цифровій міжкультурній компетентності, студенти стикаються з реальними викликами, від сприяння співпраці міжнародних команд до посередництва в культурних конфліктах, розробки інклюзивних комунікаційних стратегій та розробки програм культурної підготовки, працюючи разом з викладачами, які мають досвід у галузях, що охоплюють дослідження міграції, міжнародні відносини, організаційну психологію та глобальні медіа.

Унікальне положення Німеччини як економічного двигуна Європи, де розташовані штаб-квартири таких глобальних компаній, як SAP, Siemens та Deutsche Bank, у поєднанні з її розгалуженою мережею міжнародних організацій, неурядових організацій, дипломатичних місій та культурних інститутів, включаючи 157 філій Гете-Інституту по всьому світу, створює безпрецедентні можливості для стажування та польової роботи в умовах, де міжкультурна компетентність безпосередньо впливає на успіх бізнесу, впровадження політики та соціальну згуртованість [Oechsler et al., 2025].

Програми з підготовки бакалаврів з цифрових технологій у Німеччині готують студентів до розробки та впровадження інноваційних цифрових рішень у різних галузях, зосереджуючись на передових сферах, таких як штучний інтелект (ШІ), машинне навчання, великі дані, хмарні обчислення, кібербезпека, блокчейн та Інтернет речей (IoT). Ці ступені поєднують міцну теоретичну основу з практичним навчанням, надаючи практичний досвід роботи з такими мовами програмування, як Python, Java та R, а також з галузевими платформами, такими як AWS, Microsoft Azure та Google Cloud [Bils et al., 2019]. Завдяки реальним проєктам, стажуванням та співпраці з провідними технологічними компаніями, стартапами та дослідницькими інститутами, студенти отримують прямий доступ до застосувань, починаючи від автоматизації та аналізу даних і закінчуючи стратегіями цифрової трансформації. Випускники користуються великим попитом як інженери-програмісти, фахівці зі штучного інтелекту, хмарні архітектори, науковці з обробки даних, аналітики кібербезпеки та консультанти з цифрової трансформації, виходячи на ринок праці, зміцнений процвітаючою технологічною екосистемою Німеччини та її світовим лідерством в Індустрії 4.0.

У межах підготовки бакалаврів професійної освіти в Німеччині студентам пропонують розвивають міжкультурне розуміння та навички на основі гібридних студентських обмінів. Гібридна модель пропонує переваги інклюзії: студенти,

які не можуть робити перерви у рідних університетах з огляду на фінансові, сімейні або дорожні обмеження, можуть також брати участь. Віртуальні обміни дають змогу розвивати важливі міжкультурні та професійні навички, а також знайомитися з новими культурами та традиціями. Такі програми розробляються для того, щоб:

– розширити глобальну мережу університетів: участь студентів у проєктах та потенційне заохочення академічної кар'єри що забезпечує стале та розширене партнерство університетів, завдяки чому колишні учасники стають частиною академічної мережі [Distel, 2022];

– сприяти глобалізації міжкультурних комунікацій на основі підвищення обізнаності про освітні можливості;

– забезпечити розвиток важливих навичок та особистісний розвиток студентів за допомогою поєднання елементів технічної комунікації з міжкультурною компетентністю для забезпечення ефективної комунікації в глобальному та мультикультурному контекстах [Mittelmeier et al., 2021]. Ключові аспекти охоплюють:

1) культурну обізнаність – розуміння різних культурних норм, цінностей та стилів спілкування, розвиток допитливості та усвідомленості;

2) адаптивність – адаптація контенту та комунікаційних стратегій до різних культурних контекстів;

3) технологічна майстерність – використання цифрових інструментів для подолання географічних та культурних відстаней, розвиток цифрових навичок та практика у віртуальному середовищі;

4) емпатія та відкритість – розуміння та повага до інших точок зору, розвиток міжкультурних навичок;

5) покращені реальні зустрічі – зміцнення зв'язків на основі спільної діяльності, поєднання віртуального та особистого досвіду.

Особливістю підготовки бакалаврів цифрових технологій в Україні є домінування технічних і прикладних дисциплін, у межах яких міжкультурний аспект комунікації не завжди розглядається як пріоритетний. У результаті студенти володіють фаховими знаннями, проте не завжди готові до ефективної професійної взаємодії в мультикультурному цифровому середовищі. Це виявляється у труднощах командної роботи, непорозуміннях під час онлайн-комунікації, конфліктах через відмінності в цінностях, стилях спілкування та професійних очікуваннях. Водночас цифрове середовище професійної діяльності створює сприятливі умови для цілеспрямованого розвитку міжкультурної комунікації. Проєктне навчання, дистанційна співпраця, участь у міжнародних онлайн-курсах, хакатонах та віртуальних командах можуть стати ефективними педагогічними інструментами формування міжкультурної компетентності за умови їхнього системного впровадження в освітній процес.

В останні роки увага вітчизняної академічної спільноти була спрямована на роль вищої освіти у формуванні міжкультурних комунікацій студентів. Ключовою освітньою метою в глобалізованому світі є забезпечення студентів

міжкультурними навичками, охоплюючи сприйняття різних перспектив та регулювання емоцій. Однак чинні навчальні програми в Україні не враховують цю компетентність належним чином, і студенти часто не усвідомлюють її важливості [Wolff, & Borzikowsky, 2018]. Як результат, багато студентів розвивають ці навички занадто пізно, часто після зіткнення зі складними міжкультурними взаємодіями. Впровадження міжкультурної освіти на ранніх етапах навчання може краще підготувати студентів до різноманітного соціального та професійного середовища.

Багатомовна вища освіта в Україні тісно пов'язана з такими процесами, як глобалізація та інтернаціоналізація [Aarar, 2025]. Сучасне освітнє середовище пропонує унікальні можливості для когнітивного розвитку, міжкультурної обізнаності та ширшого доступу до академічного дискурсу. Водночас воно створює деякі специфічні проблеми, пов'язані з набуттям навичок міжкультурних комунікацій.

Вища освіта в Україні забезпечує особливо важливий контекст для дослідження цієї динаміки. Контекст вищої освіти України, сформований багатомовністю та мультикультурною політикою, має унікальне розташування для вивчення взаємозв'язку мови та міжкультурної комунікації. Найбільш системно міжкультурна комунікація розвивається під час вивчення іноземних мов професійного спрямування. У процесі мовної підготовки студенти опановують фахову лексику, навички професійного спілкування та знайомляться з культурними особливостями ділової комунікації в різних країнах. Саме ці дисципліни відіграють ключову роль у формуванні базових знань і вмінь міжкультурної взаємодії.

Окремі елементи міжкультурної комунікації формуються також у межах гуманітарних і соціально-економічних дисциплін, де розглядаються питання культури, етики, соціальної взаємодії та толерантності. Проте цей процес має переважно теоретичний характер і не завжди пов'язаний із майбутньою професійною діяльністю бакалаврів цифрових технологій. У фахових дисциплінах розвиток міжкультурної комунікації відбувається опосередковано, головним чином через командну роботу над проєктами, виконання лабораторних і практичних завдань, участь у групових обговореннях. Під час такої діяльності студенти набувають навичок співпраці, аргументації власної позиції та вирішення конфліктних ситуацій. Водночас міжкультурний аспект комунікації зазвичай не є спеціально акцентованим і залежить від ініціативи викладача.

Важливу роль у розвитку міжкультурної комунікації відіграє участь студентів у міжнародних освітніх програмах, академічній мобільності, онлайн-курсах та міжнародних проєктах. Такі форми діяльності створюють реальні умови для міжкультурної взаємодії, однак вони охоплюють обмежену кількість здобувачів освіти та не мають масового характеру. Таким чином, розвиток міжкультурної комунікації бакалаврів цифрових технологій в Україні відбувається переважно фрагментарно: через мовну підготовку, окремі гуманітарні дисципліни та

елементи командної роботи у фахових курсах. Цей процес не завжди є цілісним і системно інтегрованим у професійну підготовку, що зумовлює потребу в посиленні практичної спрямованості, міждисциплінарної інтеграції та цілеспрямованого педагогічного впливу.

Здійснений порівняльний аналіз розвитку міжкультурних комунікацій бакалаврів цифрових технологій в Україні та Німеччині подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз розвитку міжкультурної комунікації бакалаврів цифрових технологій в Україні та Німеччині

Критерій порівняння	Україна	Німеччина
Нормативна освітня база	Державні стандарти вищої освіти за спеціальностями (зокрема 122 «Комп'ютерні науки»), орієнтація на результати навчання та загальні компетентності	Національна рамка кваліфікацій DQR (8 рівнів), чітка прив'язка компетентностей до професійних ролей
Компетентнісний підхід	Компетентнісний підхід задекларований у стандартах, реалізація значною мірою залежить від ЗВО та освітньої програми	Системно реалізований, інтегрований у всі рівні підготовки та акредитації програм
Місце міжкультурної комунікації в ОП	Переважно як складова загальних компетентностей або окремих гуманітарних дисциплін	Інтегрована в професійні модулі, проєктну роботу, міжнародні програми
Мовна підготовка	Англійська мова професійного спрямування; інколи друга іноземна	Обов'язкова англійська, часто додатково – інша іноземна для академічної мобільності
Навчальні методи	Лекції, практичні заняття, проєктне навчання (обмежено — міжкультурні проєкти)	Проєктно-орієнтоване навчання, командна робота в мультикультурному середовищі, кейс-методи
Міжнародна взаємодія студентів	Програми академічної мобільності (Erasmus+), але участь обмежена ресурсами	Широко поширені спільні програми, подвійні дипломи, COIL-проєкти
Цифрове середовище комунікації	Активне використання LMS, онлайн-команд, але без системного міжкультурного фокусу	Цілеспрямоване формування навичок онлайн-комунікації в міжнародних цифрових командах
Оцінювання готовності	Традиційне оцінювання знань, частково — оцінка командної роботи	Комплексне оцінювання: портфоліо, компетентнісні рубрики, peer- та self-assessment
Рефлексивна складова	Обмежене використання рефлексії (есе, звіти)	Системна рефлексія (learning journals, retrospectives, фідбек)
Рівень практичної орієнтації	Середній: фокус на теоретичній підготовці з елементами практики	Високий: тісний зв'язок з індустрією та реальними міжнародними проєктами
Результат підготовки	Базова готовність до міжкультурної комунікації	Сформована міжкультурна компетентність як частина професійної ідентичності

Таким чином, порівняльний аналіз свідчить, що в Україні розвиток готовності бакалаврів цифрових технологій до міжкультурної комунікації має переважно фрагментарний характер, тоді як у Німеччині він є системним, інтегрованим у професійну підготовку та практико-орієнтованим.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Особливе значення в обох країнах має цифровий характер професійної комунікації майбутніх фахівців. Онлайн-взаємодія, асинхронна співпраця, використання спільних цифрових платформ та інструментів управління проєктами вимагають від студентів уміння враховувати культурні відмінності в стилях спілкування, прийнятті рішень і вирішенні конфліктів. У Німеччині ці аспекти цілеспрямовано інтегровані до освітнього процесу, тоді як в Україні вони часто залишаються поза межами системного педагогічного впливу.

З огляду на результати теоретичного та порівняльного аналізу, доцільним є впровадження комплексу системних заходів, спрямованих на вдосконалення розвитку міжкультурної комунікації бакалаврів цифрових технологій у закладах вищої освіти Україна;

– інтеграція міжкультурної комунікації у фахову підготовку;

– розвиток проєктного та командного навчання з міжкультурним фокусом;

– запровадження віртуальної та гібридної академічної мобільності (COIL, спільні онлайн-курси, міжнародні хакатони);

– посилення рефлексивної складової освітнього процесу (рефлексивні щоденники, peer- та self-assessment, командні retrospectives);

– удосконалення системи оцінювання міжкультурної готовності;

– підвищення кваліфікації викладачів;

– розвиток партнерств з іноземними закладами та IT-індустрією.

Реалізація запропонованих рекомендацій сприятиме переходу від фрагментарного до системного розвитку міжкультурної комунікації бакалаврів цифрових технологій в Україні, забезпечить підвищення якості професійної підготовки та конкурентоспроможності на міжнародному ринку праці.

Література

1. Бойчук В. С. Міжкультурна комунікація як наукова проблема: напрями дослідження. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки. 2023. Вип. 1 (355), лютий. С.161–172.
2. Булава Н. Формування міжкультурної комунікації як необхідної складової мовної підготовки студентів-іноземців. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Перекладознавство та міжкультурна комунікація». 2016. № 6. С. 54–58.
3. Максимович О. Міжкультурна комунікація як предмет міждисциплінарного теоретизування. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». 2017. Вип. 39. С. 85–89.

4. Aarar M., Pérez Valverde C. Enhancing evidence-based writing and critical thinking skills of high school students by implementing a debating-via-Zoom approach. Education Sciences. 2025. Vol. 15 (9). Art. 1204. https://doi.org/10.3390/educsci15091204
5. Agboka G. Liberating intercultural technical communication from «large culture» ideologies: Constructing culture discursively. Journal of Technical Writing and Communication. 2012. Vol. 42 (2). P. 159–181. https://doi.org/10.2190/TW.42.2.e
6. Bils A., Brand H., Pellert A. Hochschulen im digitalen Wandel – Bedarfe und Strategien. Aus Politik und Zeitgeschichte (APuZ). 2019. Vol. 69, No. 27. P. 4. 12, No. 2. P. 16–25.
7. Deardorff, D. K., Hunter W. Educating global-ready graduates. International Educator. 2006. Vol. 15 (3). P. 72–83.
8. Distel B. Digitalwüste Deutschland? Digitalisierungsstand im internationalen Vergleich. Aus Politik und Zeitgeschichte (APuZ). 2022. Vol. 72, No. 10–11. P. 49–54.
9. Holliday A. Designing a course in intercultural communication. Intercultural Communication Education. 2018. Vol. 1(1). P. 4–11. https://doi.org/10.29140/ice.v1n1.24
10. Martin J. N., Nakayama T. K., Carbaugh D. A global look at the history and development of language and intercultural communication studies. The Routledge handbook of language and intercultural communication / ed. by J. Jackson. 2nd ed. London ; New York : Routledge, 2020. P. 19–38.
11. Mittelmeier J., Rienties B., Gunter A., Raghuram P. Conceptualizing internationalization at a distance: A «third category» of university internationalization. Journal of Studies in International Education. 2021. Vol. 25, No. 3. P. 266–282. https://doi.org/10.1177/1028315320906176
12. Oechsler B., Cleary Y., Closs S. Developing intercultural socioemotional communication skills: A hybrid student exchange project between Kenya, Ireland, and Germany. Journal of Technical Writing and Communication. 2025. https://doi.org/10.1177/00472816251359138
13. St. Amant K. Globalizing programmatic perspectives in pandemic contexts. Programmatic Perspectives. 2021. Vol. 12, No. 2. P. 16–25.
14. Wolff F., Borzikowsky C. Intercultural competence by international experiences? An investigation of the impact of educational stays abroad on intercultural competence and its facets. Journal of Cross-Cultural Psychology. 2018. Vol. 49, No. 3. P. 488–514. https://doi.org/10.1177/0022022118754721

References

1. Boichuk, V. S. (2023). Mizhkulturna komunikatsiia yak naukova problema: napriamy doslidzhennia [Intercultural communication as a scientific problem: research directions]. Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni nauky, 1(355), 161–172 [in Ukrainian].
2. Bulava, N. (2016). Formuvannia mizhkulturnoi komunikatsii yak neobkhidnoi skladovoi movnoi pidhotovky studentiv-inozemtsiv [Formation of intercultural

communication as a necessary component of language training of foreign students]. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriia «Perekladoznavstvo ta mizhkulturna komunikatsiia», (6), 54–58 [in Ukrainian].
3. Maksymovych, O. (2017). Mizhkulturna komunikatsiia yak predmet mizhdystsyplinarnoho teoretyzuvannia [Intercultural communication as an object of interdisciplinary theorizing]. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriia «Sotsiolohichni doslidzhennia suchasnoho suspilstva», (39), 85–89 [in Ukrainian].
4. Aarar, M., & Pérez Valverde, C. (2025). Enhancing evidence-based writing and critical thinking skills of high school students by implementing a debating-via-Zoom approach. Education Sciences, 15(9), Article 1204. https://doi.org/10.3390/educsci15091204
5. Agboka, G. (2012). Liberating intercultural technical communication from «large culture» ideologies: Constructing culture discursively. Journal of Technical Writing and Communication, 42(2), 159–181. https://doi.org/10.2190/TW.42.2.e
6. Bils, A., Brand, H., & Pellert, A. (2019). Hochschulen im digitalen Wandel – Bedarfe und Strategien [Higher education institutions in digital transformation: needs and strategies]. Aus Politik und Zeitgeschichte (APuZ), 69(27), 4 [In German].
7. Deardorff, D. K., & Hunter, W. (2006). Educating global-ready graduates. International Educator, 15(3), 72–83.
8. Distel, B. (2022). Digitalwüste Deutschland? Digitalisierungsstand im internationalen Vergleich [Digital desert Germany? The state of digitalization in international comparison]. Aus Politik und Zeitgeschichte (APuZ), 72(10–11), 49–54 [In German].
9. Holliday, A. (2018). Designing a course in intercultural communication. Intercultural Communication Education, 1(1), 4–11. https://doi.org/10.29140/ice.v1n1.24/
10. Martin, J. N., Nakayama, T. K., & Carbaugh, D. (2020). A global look at the history and development of language and intercultural communication studies. In J. Jackson (Ed.), The Routledge handbook of language and intercultural communication (2nd ed., pp. 19–38). London–New York: Routledge
11. Mittelmeier, J., Rienties, B., Gunter, A., & Raghuram, P. (2021). Conceptualizing internationalization at a distance: A «third category» of university internationalization. Journal of Studies in International Education, 25(3), 266–282. https://doi.org/10.1177/1028315320906176
12. Oechsler, B., Cleary, Y., & Closs, S. (2025). Developing intercultural socioemotional communication skills: A hybrid student exchange project between Kenya, Ireland, and Germany. Journal of Technical Writing and Communication. https://doi.org/10.1177/00472816251359138
13. St. Amant, K. (2021). Globalizing programmatic perspectives in pandemic contexts. Programmatic Perspectives, 12(2), 16–25
14. Wolff, F., & Borzikowsky, C. (2018). Intercultural competence by international experiences? An investigation of the impact of educational stays abroad on intercultural competence and its facets. Journal of Cross-Cultural Psychology, 49(3), 488–514. https://doi.org/10.1177/0022022118754721